

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 26

Заснований в 1996 році

Рівне – 2003

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

***Янциур Микола Сергійович** – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).*

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 25.04.2003 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.
університет, 2003

© Рівненський державний гуманітарний

УДК: 372.9: 378.032 – 053.6 М.І.Зубілевич

ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ СУЧАСНОГО ПІДЛІТКА (на прикладі скаутів).

Проблема формування нової людини, яка втілює в собі високі принципи моралі, для якої інтереси суспільства не є байдужими, займає одне з центральних місць у процесі виховання. Серед багатьох аспектів цієї проблеми особливе місце належить становленню активної життєвої позиції як інтегральної характеристики особистості. Позиція особистості – стрижневе та комплексне утворення, в якому можна визначити раціональний, емоційний та вольовий компоненти. У зв'язку з цим можна вважати комплексний підхід до проблем виховання однією із головних умов формування активної життєвої позиції особистості.

Розвиток особистості здійснюється через складне та своєрідне залучення її до всього, що напрацьовало людство за період свого існування, до своєрідних **зразків чи ідеальних форм**, які даються дитині у готовому вигляді. Оволодіння ними і складає основу процесу розвитку особистості підростаючої людини. Особистість – єдине, нероздільне утворення, вона розвивається як одне ціле. Але у певний період вікового і особистісного розвитку відбувається випередження або відставання окремих його сторін.

Активна життєва позиція підлітка реалізується в його процесуальній активності, що виявляється в сфері спілкування (комунікативна і колективістська активність), діяльності (трудова й навчальна активність), життєвих планах, спрямуванні ідеалів (особистісна активність). Формування активної життєвої позиції ми розглядаємо як процес усвідомлення вихованцем соціальних проблем суспільства, перетворення суспільних вимог у стійкі переконання й стимули діяльності [3,135].

Аналізуючи поняття **активна життєва позиція**, ми ставимо за мету прослідкувати напрями її формування в процесі діяльності в організації скаутів.

Провідним засобом формування активної позиції в методиці скаутів є діяльність. Підставою для такого твердження є те, що усвідомлення і переживання індивідом певних зразків, активна життєва позиція зумовлюються внутрішньою структурою діяльності: мотивами, метою, особистісним смислом, який певним чином оцінюється, відбивається в її свідомості, переживається людиною. Усі види діяльності, які мають суспільно цінну мету, об'єктивний і особистісний смисли, потенційно позитивно впливають на позицію життя.

Найголовнішою метою виховання, а також формування стійкої активної позиції, є розвиток нахилів і здібностей особистості, які здійснюються у різноманітній, цікавій, творчій діяльності. Беручи участь у раціонально організованій праці, діти фактично проходять школу правильної організації роботи над собою. Вплив трудової діяльності є значним ще й тому, що психологія формування позиції у житті багато в чому ґрунтується на психології праці. Робота розуму і рук – необхідна умова сформованості активної життєвої позиції підлітка. Скаутська система формування такої позиції визначає наступні особливості виховної праці: можливість для розвитку здібностей; насиченість позитивними переживаннями; напруга, подолання труднощів; можливість самопізнання, самовираження і самоствердження в праці.

Так, у скаутській організації склалася така традиція, за якою кожен патруль самостійно об'єднує свою клубну кімнату. Баден-Пауелл у книзі "Юний розвідник" писав: "... Якщо є можливість роздобути своє власне приміщення, то їй треба віддати перевагу, оскільки тільки тоді у юнаків виробляється почуття власності і відповідальності, особливо, якщо вони самі брали участь у виготовленні меблів, розвішуванні картин тощо"[1]. Дисципліна і порядок у кімнаті підтримуються дуже суворо. Баден-Пауелл також підкреслював: бажано мати місце, де розвідникам можна запалювати вогнище, будувати курені, грати в кошика, робити сліди і інш. Нехай юнаки самі ведуть справи клубу, зрозуміло, наскільки це можливо, створюючи комітети і роблячи їх відповідальними за кімнату, інтер'єр, газети та інше. Залишайтеся збоку і не заважайте їм робити неминучі спочатку помилки, аби вони навчилися справі і відповідальності"[1].

Одна із особливостей підліткового віку – прагнення до самопізнання, самовираження, самоствердження, тому важливо, щоб саме робота розуму і рук стала головною сферою втілення особистості. У результаті такої праці вихованець має бачити втілення своєї енергії, волі, відповідальності, переживати почуття гордості за зроблене власними руками, що сприяє формуванню оптимістичного ставлення до себе і навколишніх. Радість, успіх відкривають нові резерви і в роботі над собою. Подолання – спільна риса психології праці і формування активної життєвої позиції. Поборюючи труднощі в роботі, вихованець вчиться долати і себе. Уміти змусити себе, уміти сформувати своє ставлення до життя – у цьому суть життєвої позиції.

Моральна стійкість виступає в комплексі зі стійкістю фізичною. Підлітки прагнуть зміцнення волі шляхом загартування фізичних сил. З наближенням до юності такі сфери духовного життя, як дисципліна, режим дня, зміцнення здоров'я стають важливими зонами активізації життєвої позиції. І головне у виявленні активності – не забути про гармонію фізичного і духовного, щоб розвиток фізичних сил супроводжувався зміцненням сил духовних. На практиці скаути здійснюють ідею міцної єдності виховання і самовиховання у сфері фізичної культури, стають активними послідовниками скаут-майстрів у справі фізичного розвитку. За допомогою різних форм роботи скаути пояснюють, що вони особисто відповідають за свою силу, здоров'я і навколишні санітарні умови [7].

Одне з правил розвідника – ніколи не зневірятися. Це правило дає змогу виходити із досить скрутного

становища, яке вимагає поєднання сміливості, терпіння і сили, тобто всього того, що ми називаємо витримкою, витривалістю. В одній із своїх розповідей Баден-Пауелл підкреслював необхідність загартування. “Відомий південно-африканський мисливець і розвідник Селоус декілька років назад подав прекрасний зразок витримки під час мисливської експедиції. Вночі на їх табір несподівано напали ворожі племена. Розвідник залишився без жодних засобів самооборони і добування їжі. Але він був не з тих, хто відступає, коли ще не все загинуло. Три тижні мисливець майже увесь час був самотнім, переслідуваним, голодував, замерзав від холоду вночі або знемагав від спеки... Тільки розвідник із виключною витримкою міг перенести все це, але варто відзначити, що Селоус з юнацьких літ зміцнював і розвивав свої сили турботою про себе і вправами. Крім того, він не палив. Жодного разу протягом своїх мандрів він не втрачав мужності і надії. Цей приклад служить доведенням того, що, якщо ви колись виростете, будете брати участь у подібних походах, то ви не зможете сподіватися на успіх, якщо з дитинства не “вироблятимете в собі силу, здоров'я”[1].

В організації діяльності, спрямованої на розвиток характеру, скаутизм значної уваги приділяє моральному самовихованню. Керівництво самовихованням здійснюється у двох напрямках – формуванням моральної самосвідомості (виховання самодисципліни, вимогливості до себе) і створенням досвіду управління собою за різних умов. На перший план у дітей виходить спілкування як провідна сфера їх самовираження, самовиявлення, самоствердження. І тут вирішальне значення мають цінності, прийняті в дитячому середовищі, тому скаути приділяють серйозну увагу формуванню громадської думки саме в аспекті культури стосунків.

У скаутському вихованні і формуванні дітей і підлітків важливим є **моральний аспект**. Тут ефективно відбувається вдосконалення культури поведінки, виховання чесності, запобігання шкідливим звичкам. Сприятливим є правильне усвідомлення вимог групи до себе. У результаті діти відчувають гостру необхідність у самовдосконаленні характеру, бачать користь від зусиль стати кращим, стверджують власні погляди, свою позицію щодо ціннісних та життєвих орієнтацій.

Набуваючи знань про навколишнє середовище, скаут з'ясовує, що він має робити на благо людям, створює свою **етику скаута**, яка спрямовує його на допомогу ближньому, вчить справою і словом втішати стражденого, захищати слабкого, виручати з біди і труднощів. А головне – робити все це не заради пихи, а з усвідомленням необхідності справи, свого обов'язку перед людьми. Свідоме і чуйне ставлення скаута до людей визначається для нього особливою **етикою лицаря**.

Великого значення у формуванні життєвої позиції в системі скаутизму надають естетичному вихованню, яке має сформувати загальну естетичну культуру особистості у тісному зв'язку з культурою розумової і фізичної праці, етикою поведінки і спілкування. Особливість естетичного самовиховання у скаутській системі полягає в тому, що воно тоді стійке і ефективне, якщо пов'язане з іншими напрямками роботи над собою. Естетичне самовиховання спрямоване на удосконалення органів відчуттів, а, отже, і механізму сприйняття навколишньої діяльності й інформації; забезпечення стійкої уваги, спостережливості і взаємодії органів відчуття у активному творчому пізнанні (виступає передумовою розвитку інтересів, допитливості); посилення впливу мистецтва на моральний розвиток; виховання творчої особистості, творчого ставлення до праці.

Робота над собою у сфері естетики найбільшою мірою виявляється у старшому підлітковому віці, хоч естетичні аспекти пронизують усе дитяче життя. Щоб сформувати почуття прекрасного, лабскаутів вчать бачити в гармонії красу, розрізняти добро і зло. Молодших скаутів виховують на основі тренувань і вправ на розвиток зору, слуху, руху, нюху в грі, яка служить основою вироблення багатьох умінь і навичок, передумовою наслідування дорослих. У скаутській організації застосовується багато ігор, що сприяють розвитку уваги, спостережливості, фантазії, інтуїції, ініціативи.

У системі скаутингу існує реально розроблена програма фізичного самовдосконалення, зміцнення здоров'я, розширення своїх фізичних можливостей. Р.С. Баден-Пауелл писав: “Багато дурниць тепер проповідують про фізичні вправи, маса людей уявляє, що вся мета полягає в утворенні величезних м'язів. Щоб стати сильним і здоровим, треба починати ззовні, привести кров у належний стан і змусити серце гарно працювати; у цьому полягає секрет успіху і з цією метою варто застосовувати фізичні вправи”.

Зазначені напрями виховного процесу є ланкою зв'язку й у здійсненні провідних завдань морального, і фізичного виховання, сприяє формуванню цілісної активної життєвої позицією.

Отже, скаутська організація надає можливість активізувати внутрішні резерви і виявити потенціал самореалізації особистості. Складові елементи її діяльності утворюють єдину систему, в якій методи, форми, напрями роботи підпорядковуються меті, принципам і завданням виховання скаутів. Організаційна структура скаутської організації, ритуали і символіка спрямовані на виховання активної особистості як носія громадянських якостей. Мета скаутизму може бути досягнута тільки завдяки створенню адекватних педагогічних умов, спрямованих на активізацію внутрішніх механізмів саморозвитку особистості, що реалізуються у формуванні активної життєвої позиції скаутів.

Ми вважаємо, що скаутська організація, педагогічне керівництво діяльністю скаутів створює оптимальні умови для становлення активної життєвої позиції підлітка як провідного чинника в розвитку особистості. Скаутизм як виховна система в свою чергу знаходиться у цілісному зв'язку з іншими інститутами виховання. Скаутизм – це навчання себе самого бути самим собою: розвиток здібностей розуму – навчання пізнанню; розвиток поведінки – навчання бути особистістю. Таким чином, скаутизм як виховна система

одночасно допомагає **знати і бути**. Метод скаутингу – навчання через справу **способу життя**, фундаментом якого є духовність як важлива складова характеру хлопчика, дівчинки, розвитку їх духовних якостей, становлення їх як особистостей, формування ціннісних орієнтацій,

Скаутинг – це спосіб життєдіяльності, засвоєний на потребі підлітків бути героями у власному житті, що і дає можливість виконати головне завдання скаутингу – формувати здатність до самовиховання, до самовдосконалення. Скаутинг – це виховна система, що спонукає до вибору власної життєвої позиції. У скаутській методиці враховуються і використовуються психологічні особливості дитинства, що вимагають розмаїття заохочень, можливості вибрати випробування згідно з захопленнями і цінностями, сформувати корисні для життя вміння і навички. Тут виробляється характер, використовується принцип конкуренції особистостей. Система скаутингу в основу своєї діяльності ставить турботу про людей, навколишнє середовище. Саме в цьому міститься значний виховний потенціал скаутингу.

На наш погляд, напрями формування активної життєвої позиції скаутингу можуть бути досить корисними сьогодні, коли особливої актуальності набуває оновлення дитячого руху, що вимагає перегляду мети, завдань, змісту, форм, методів і засобів роботи. Нині всі зусилля мають бути спрямовані на те, щоб полегшити соціалізацію дітей, створити умови для творчості через розмаїття форм діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баден-Пауэлл Р. Разведчики: Повесть из жизни английского юношества (Пер. А. Заржевской). – Пч.: Изд-во М.М. Семенова, 1914. – 244с.
2. Баден-Пауэлл Р. Юный разведчик/ Пер. с англ.– СПб.: Т-во В.А. Березовского, 1910. – 400с.
3. Киричук О.В. Формування в учнів активної життєвої позиції. – К.: Рад. шк., 1983. – 137с.
4. Тисовський О. Пласт. – Львів: Друк. наук. Т-во ім. Шевченка, 1913.
5. Baden-Powell Robert. Scouting for Boys. – London 137. Hardback Edition, 1993. – 24p.
6. Brooks Peter, Me Sweeney Tony, Sing Brian. The Scout Fire and Folk Song Book. – The Scout Association, 1990. – 96p.
7. Browne Peter. The Fun of Scouting. – London: The Scout Association, 1991. – 102 p.

Одержано редакцією 12.02.2003

УДК: 371.04 О.Н.Хорошковська

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО КОМУНІКАТИВНОГО МОВЛЕННЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

На сучасному етапі перебудови змісту й структури початкової школи проблема розвитку українського комунікативного мовлення молодших школярів є однією з найголовніших. Актуальність цієї проблеми зростає, якщо взяти до уваги той факт, що побутовою мовою населення багатьох міст розвинених промислових центрів лишається російська мова. Отже, до першого класу шкіл з українською мовою навчання так само, як і з російською, приходять в основному російськомовні учні. І якщо для шкіл з російською мовою викладання розроблено спеціальні програми й підручники, спрямовані на забезпечення умінь усного українського мовлення, то в школах з українською мовою викладання цього немає. Міністерство освіти і науки України не замовляє (очевидно, не бачить проблеми в цьому), а науковці, відповідно, не розробляють ні програм, ні підручників, зорієнтованих, насамперед, на формування умінь усного українського мовлення російськомовних першокласників. Тому і вчителі, й учні починають освоювати одразу писемне мовлення за книжкою з навчання грамоти – букварем. Добукварний період, покликаний буцімто забезпечити розвиток мовленнєвих умінь, спрямований передусім на формування уявлень про мову: речення, слово, склад, звуки. Саме на розв'язання цього непростого завдання і спрямовує свої зусилля вчитель. Робота над розвитком умінь розмовляти українською мовою у цей та й у наступний періоди відбувається на рівні побудови речень за пропонованими в підручнику малюнками та схемами. При цьому не враховується, що в учнів не сформовані ні орфоепічні, ні граматичні уміння, відсутній український словниковий запас. Навчання українському мовленню на зазначеному рівні відбувається або шляхом виправлення помилок, яких допускаються учні, або шляхом перекладу їхніх відповідей з російської на українську мову. Як показали спостереження на уроках, формування українського мовлення уповільнюється настільки, що до кінця навчального року (квітень) багато з учнів так і не оволодівають належними уміньми – вони в процесі відповідей або перекручують слова російської мови на український манер, або відповідають російською мовою.

Спостереження показали, що навіть ті вчителі, які усвідомлюють необхідність формування українського мовлення в російськомовних першокласників і використовують для цього підручник з усного українського мовлення, призначеного для шкіл з російською мовою викладання, не завжди уявляють собі весь обсяг тієї роботи, що стосується формування (саме формування, а не розвитку) українського мовлення взагалі, не говорячи вже про розвиток комунікативного мовлення. І не дивно, оскільки так питання раніше й не ставилося. Сьогодні ж завдання оволодіння українським мовленням кожним мешканцем України, зокрема учнівською молоддю, починаючи з першого класу, є по суті соціальним замовленням суспільства. Виявилось,

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Постоловський Р.М.	5
ЧАСТИНА І. ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.	7
2. Павелків Р.В. Молодший школяр у моральному вимірі міжособистісних відносин.....	7
3. Кіндрат В.К. Формування національної свідомості молодших школярів.....	12
4. Кочкарьова Л.Б. Громадянське виховання молодших школярів.....	17
5. Зубілевич М.І. Формування активної життєвої позиції сучасного підлітка (на прикладі скаутів).....	20
6. Хорошковська О.Н. До проблеми розвитку українського комунікативного мовлення першокласників.....	22
7. Коваль Г.П. Фонетичні знання, уміння та навички у мовно-мовленнєвому курсі початкового навчання української мови.....	24
8. Лещенко Г.П. Мовленнєва компетенція як основний компонент комунікативної україномовної компетенції школярів.....	29
9. Михасюк Т.В. Мовленнєвий розвиток молодших школярів засобами народознавства (на матеріалі народного календаря).....	33
10. Пономарьова К.І. Система лексичних вправ як засіб формування комунікативних умінь молодших школярів.....	36
11. Петрук О.М. Про застосування функціонально-комунікативного підходу під час вивчення граматичного матеріалу.....	39
12. Артемова О.І. Модель розвитку креативного мовлення молодших школярів: теоретичні та практичні аспекти.....	41
13. Шевчук Т.Б. Реалізація лінгвістичного компонента у змісті навчання української мови в початкових класах.....	45
14. Лук'яник Л.В. Етимологічний аналіз як засіб розвитку мовлення.....	48
15. Коченгіна М.В. Пропедевтика складного речення у початкових класах як складова повноцінного мовленнєвого розвитку молодших школярів.....	51
16. Захарчук З.О. Особливості навчання молодших школярів виразно читати.....	54
17. Суржук Т.Б. Диференційоване навчання на уроках читання.....	58
18. Борова В.Є. Логоказка як засіб коригування звукової культури мовлення старших дошкільників і молодших школярів.....	62
19. Маліновська Н.В. Особливості мовної підготовки дітей до школи.....	64
20. Якимчук Р.І. Корекція мовлення першокласників.....	66
21. Прищепа О.Ю. Формування графічних навичок письма у першокласників.....	68
22. Сілков В.В. Теоретико-методичні основи особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	70
23. Приймак О.П. Методика вивчення табличного додавання і віднімання з переходом через десяток.....	74
24. Сілкова Е.О. Передумови особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	79
25. Гібалова Н.В. Система вправ як засіб диференціації навчання математики в початкових класах.....	82
26. Шутяк В.Г., Шутяк Ж.В. Міжпредметні зв'язки у навчанні молодших школярів (на матеріалі уроків трудового навчання й математики).....	84
27. Шпакова В.С. Врахування вікових особливостей 6-річних першокласників в організації навчальної діяльності.....	88
28. Поніманська Т.І. Формування гуманістичних цінностей у дітей 7-го року життя.....	90
29. Петренко О.Б. Врахування гендерних особливостей молодших школярів у навчально-виховному процесі.....	92
30. Будз М.М. Дитяча музика В.Косенка в естетичному вихованні молодших школярів.....	98
31. Якимчук С.Н. Педагогічні принципи ефективного впливу музики на процес виховання.....	100
32. Рябоконт В.І. Писанкарство на уроках образотворчого мистецтва.....	102
33. Табаровець Л.М. Лінгвістичні засади навчання іноземних мов (початкова школа).....	107
34. Іванова Л.І. Літературна освіта молодших школярів у системі розвивального навчання.....	110
35. Грипич С.Н. Психолого-педагогічні умови морального виховання молодших школярів засобами дитячої літератури.....	112
ЧАСТИНА ІІ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДО РОБОТИ В УМОВАХ 4-РІЧНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	117
36. Вашуленко М.С. Перспективи модернізації початкової мовної освіти.....	117
37. Гетманчук Н.О. Комунікативна спрямованість вивчення прийменників у курсі української мови вищої школи.....	122

38. Лесняк Н.В. Мовленнєва практика на заняттях образотворчого мистецтва.....	126
39. Богущ А.М. Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти	129
40. Воробйов А.М. Психологічні особливості пізнавальних процесів молодшого школяра	131
41. Безкоровайна О.В. Педагогічні аспекти гуманізації особистості вчителя в умовах демократизації шкільного життя.....	134
42. Литвиненко С.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності	136
43. Янцур М.С. Профорієнтаційна робота вчителями початкової школи.....	138
44. Михальська В.Р. До проблеми функцій вчителя початкових класів (управлінський аспект).....	142
45. Манжелій Н.М. До проблеми забезпечення наступності між дошкільям і початковою ланкою освіти	145
46. Дичківська І.М. Інноваційна компетентність педагога як показник готовності до впровадження сучасних технологій дошкільної та початкової освіти	147
47. Ярмак Т.М. Інструментальна підготовка майбутнього вчителя музики початкової школи	150
48. Мельник Ю.С. Організація індивідуального навчання в телекомунікаційному освітньому середовищі	152
49. Байбара Т.М. Місце фахової методики у процесі формування педагогічного мислення майбутніх учителів початкових класів	155
50. Можайкіна О.С. Формування особистості неповнолітнього в контексті запобігання протиправної поведінки.....	158
51. Вербець В.В. Соціально-педагогічний моніторинг у навчально-виховному процесі	162
52. Лопухівська А.В. Особливості організації виховної роботи в сільських загальноосвітніх навчальних закладах	164
53. Присяжнюк Н.І. Навчальна домашня робота учнів початкових класів.....	167
54. Трофімчук В.М. Принцип комунікативно-особистісної організації навчальної діяльності у навчанні англійської мови на немовних факультетах.....	170
55. Дуброва А.С. Принцип новизни у комунікативному підході до оволодіння діалогічним мовленням на заняттях англійської мови	171
56. Мороз Л.В. Кушнір Н.В. Особливості перекладу на заняттях з іноземної мови немовних спеціальностей.....	174
Відомості про авторів	176

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 26

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактор збірника наукових праць Коваль Г.П.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 24.03.2002 р. Підписано до друку 25.04.2003 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 26,83. Обл. вид. арк. 27,23. Замовлення № 18/1. Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20